CYNLLUNIAU MARCIO TAG

HAF 2018

SAFON UWCH
CYMRAEG: IAITH GYNTAF - UNED 5
1000N50-1

© WJEC CBAC Cyf.

RHAGARWEINIAD

Defnyddiwyd y cynllun marcio hwn gan CBAC ar gyfer arholiad 2018. Penderfynwyd arno'n derfynol yn dilyn trafodaeth fanwl mewn cynadleddau arholwyr gan yr holl arholwyr oedd yn ymwneud â'r asesiad. Cynhaliwyd y gynhadledd yn fuan ar ôl sefyll y papur fel y gellid cyfeirio at yr amrediad llawn o ymatebion ymgeiswyr, gyda sgriptiau wedi'u llungopïo yn sail i'r drafodaeth. Amcan y gynhadledd oedd sicrhau bod y cynllun marcio wedi'i ddehongli a'i gymhwyso yn yr un modd gan yr holl arholwyr.

Gobeithir y bydd y wybodaeth hon o gymorth i ganolfannau ond cydnabyddir ar yr un pryd y gallai fod gan athrawon safbwyntiau gwahanol ynglŷn â manylion neu ddehongli gan nad ydynt wedi bod yn rhan o'r gynhadledd farcio.

Mae'n flin gan CBAC ond nid oes modd iddo ymgymryd ag unrhyw drafodaeth na gohebiaeth am y cynllun marcio hwn.

ⓗ WJEC CBAC Cyf.

CYMRAEG: IAITH GYNTAF - UNED 5

RHYDDIAITH YR OESOEDD CANOL, YR HENGERDD A'R CYWYDDAU

(Papur Ysgrifenedig)

CYNLLUN MARCIO

1.

(a) Disgwylir i'r ymgeiswyr allu darllen a deall orgraff a gramadeg y testun gwreiddiol er mwyn ateb yr adran hon.

Disgwylir i'r ymgeiswyr allu deall cynnwys a rhediad storïol y dyfyniad a chyflwyno dehongliad trefnus, cryno ohono.

Disgwylir i'r ymgeiswyr allu nodi eu bod wedi deall arwyddocâd y syniadau cyd-destunol sydd yn y dyfyniad, megis y canlynol:

© WJEC CBAC Cyf

Digwyddiadau'r dyfyniad	Arwyddocâd	Cyd-destun
Mae brodyr maeth Matholwch yn edliw y sarhad a gawsai yng Nghymru ac yn galw am ddial.	Arwyddocâd sarhad Matholwch yng Nghymru – mae'n bwrw amheuaeth ar ei gryfder a'i ffrwythlonedd oherwydd yr hyn yr oedd y ceffylau'n symbol ohono. Pwysigrwydd ceffylau i'r Celtiaid – roedd cerfiadau anferth o geffylau ar fryniau. Arwyddocâd y brodyr maeth – roedd teuluoedd brenhinol yn rhoi eu meibion ar faeth yn hytrach na'u magu eu hunain yn yr Oesoedd Canol. Golygai y byddai perthynas agosach rhwng brodyr maeth na brodyr gwaed. Roedd Bendigeidfran eisoes wedi talu iawndal anrhydeddus i Matholwch drwy roi iddo geffyl iach am bob un a ddifrodwyd, gwialen arian, plât aur a'r Pair Dadeni. Dyma ailgodi'r gynnen rhwng y ddwy wlad.	Yr hyn a arweiniodd at hyn oedd gweithred fyrbwyll Efnysien yn difrodi ceffylau Matholwch pan ddaeth i wybod am briodas ei hanner chwaer gyda brenin Iwerddon. Nid dyma'r tro cyntaf i deyrnas Matholwch wrthryfela – '*dygyuor.*' Roedd y brenin Gwyddelig eisoes wedi wynebu dewis terfynol ynglŷn â Llasar Llaes Gyfnewid a'i deulu. Pan wnaethon nhw eu hunain yn atgas i'r Gwyddelod wynebodd yr un dewis – ei deyrnas neu nhw – fel y mae'n cyfaddef ei hun wrth adrodd yr hanes yn y wledd.
Mae'r Gwyddelod yn dial ar Branwen drwy ei gyrru i'r gegin i bobi. Mae'r cigydd yn rhoi bonclust iddi bob dydd pan fo ei ddwylo'n waedlyd wedi iddo fod yn torri cig.	Gwendid Matholwch fel brenin wrth iddo ildio i bwysau ei wŷr i ddial ar Branwen er nad hi oedd ar fai. Nid yw'n cefnogi ei wraig. Hyn yn gwrthgyferbynnu â chymeriad awdurdodol, cryf a theg Bendigeidfran. Y dial ar Branwen yn cydfynd â'r drosedd wreiddiol o ran tynnu ei statws oddi arni, ac mae bonclust y cigydd yn adlais o'r difrod gwaedlyd a wnaeth Efnysien i'r ceffylau. Yma y diniwed sy'n dioddef. Branwen wedi cydymffurfio â dymuniad ei theulu a'i gwlad i'r briodas wleidyddol er mwyn cryfhau'r cysylltiad rhwng y ddwy ynys, wedi cyflawni ei dyletswydd fel brenhines drwy rannu rhoddion a rhoi etifedd i'r brenin, ac eto'n cael ei sarhau. Geilw 'Trioedd Ynys Prydain' hon yn '*teir gwith baluawt Ynys Prydein*' (tair bonclust anffodus Ynys Prydain). Pwysleisir yn y Trioedd mai Matholwch ei hun a oedd yn gyfrifol am daro'i wraig, a hynny unwaith yn unig. Mae'r ffaith bod y cigydd yn ei tharo bob dydd yn dangos bod mwy nag un fersiwn o'r chwedl.	Mae sawl enghraifft o sut mae Matholwch yn ildio i bwysau gan ei gynghorwyr e.e. gadael heb geisio caniatâd Bendigeidfran, cynnau tân o gwmpas y tŷ haearn i geisio cael gwared ar deulu Llasar Llaes Gyfnewid, cilio dros afon Llinon a thorri'r bont. Arweiniodd y bonclust hwn at ddinistrio Cymru ac Iwerddon yn y pen draw.
Perswadia gwŷr Matholwch ef i wahardd unrhyw long na chwch rhag hwylio i Gymru fel na ddaw unrhyw un i wybod am y gosb.	Gwŷr Matholwch sy'n rheoli'r sefyllfa yma, sydd eto'n dangos gwendid brenin Iwerddon. Dim ond yn y rhan hon o'r stori y mae'r awdur yn cyfeirio at y wlad fel Cymru; Ynys y Cedyrn yw'r enw a ddefnyddir fel arfer.	Mae'r ffordd mae Matholwch yn cuddio'i anfadwaith yn nodweddiadol o'i lwfrdra. Gwna'r un peth wrth gilio dros afon Llinon yn hytrach na wynebu Bendigeidfran wedi iddo ddod i Iwerddon i amddiffyn Branwen.

© WJEC CBAC Cyf

Parha'r sefyllfa am dair blynedd. Yn ystod y cyfnod hwnnw mae Branwen yn magu perthynas â drudwen, sy'n cario neges am ei chosb i'w brawd, Bendigeidfran.	Y diniwed yn helpu ei gilydd yma. Branwen yn rhoi nawdd i'r drudwy ac yntau'n cario'r llythyr i Gymru.	Cymeriad goddefol yw Branwen drwy'r chwedl. Dyma'r ychydig adegau pan fo'n weithredol, drwy ysgrifennu'r llythyr i'w hamddiffyn ei hun. Gwna'r un peth wrth fygwth neidio i'r tân i amddiffyn Gwern.
Daw'r aderyn o hyd i Bendigeidfran yng Nghaer Saint yn Arfon.	Awgryma'r Athro Sioned Davies ei bod yn bosibl y byddai'r drudwy'n siarad mewn fersiwn cynharach o'r testun gan fod y testun yn dweud iddi '*ddysgu iaith'* i'r aderyn. Mae'n bosibl y teimlid y dylid cael llythyr ffurfiol i'w drosglwyddo i'r brenin wrth i'r gair ysgrifenedig ddod yn bwysicach. Elfen goruwchnaturiol/hudoliaeth. Caernarfon yw Caer Saint yn Arfon, a daw'r elfen Seint o'r Lladin Segontium. Parhad ar enw afon Saint neu Seiont.	
Pan ddarllena am y gosb ar Branwen mae'n tristáu a threfnu i gasglu ei filwyr ynghyd.	Gwelir cryfder a phenderfynoldeb Bendigeidfran ar ddiwedd y darn wrth iddo weithredu'n syth i anfon y negeswyr i gasglu ei filwyr ynghyd. Nid oes unrhyw oedi nac ymgynghori. Dyma frenin sy'n gwybod beth sydd angen ei wneud ac yn gweithredu'n annibynnol ar ei swyddogion. Gwelir cryfder y cyswllt teuluol yma. Does dim amheuaeth nad yw Bendigeidfran am achub cam ei chwaer.	Mae sawl achlysur pan fo Bendigeidfran yn ymgynghori â'i wŷr e.e. ynglŷn â rhoi Branwen yn wraig i Matholwch, ynglŷn â derbyn telerau heddwch Matholwch, ond ef sy'n gwneud y penderfyniadau. Mae hyd yn oed yn rhoi cyfarwyddiadau i'w wŷr ynglŷn â'r hyn y dylent ei wneud ar ôl iddynt dorri ei ben. Dengys Bendigeidfran deyrngarwch pellach i amddiffyn Branwen wrth iddo ei hatal rhag ei thaflu ei hun i'r tân ar ôl Gwern ac wrth ei gwarchod tu ôl i'w darian yn yr ymladdfa olaf â'r Gwyddelod. Mae Branwen yn chwaer o'r un tad â Bendigeidfran, sef plant Llŷr a Phenarddun, ond mae Bendigeidfran yn arddel y cyswllt teuluol â'i hanner brawd, Efnysien, mab Penarddun ac Euroswydd hefyd, gan nad yw'n bosibl iddo'i ladd fel cosb am ei weithred greulon yn anffurfio ceffylau Matholwch.

© WJEC CBAC Cyf

Cwestiwn 1(a) **[15]**

	AA2 – Ymateb i destun
12 - 15	• arddangos gwybodaeth drylwyr am y testun • arddangos dealltwriaeth gadarn a threiddgar o arwyddocâd cysyniadau cyd-destunol y dyfyniad • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • enghreifftio'n effeithiol wrth ateb
10 - 11	• arddangos gwybodaeth fanwl am y testun • arddangos dealltwriaeth sicr o arwyddocâd cysyniadau cyd-destunol y dyfyniad • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • enghreifftio addas a phwrpasol wrth ateb
8 - 9	• arddangos gwybodaeth fanwl am y testun ar adegau • arddangos dealltwriaeth dda o arwyddocâd cysyniadau cyd-destunol y dyfyniad • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • enghreifftio addas wrth ateb
5 - 7	• arddangos peth gwybodaeth am y testun • arddangos dealltwriaeth foddhaol o arwyddocâd cysyniadau cyd-destunol y dyfyniad • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • cyfeirio ar y testun
3 - 4	• arddangos gwybodaeth arwynebol am y testun • cyfeirio at rai elfennau penodol o arwyddocâd cysyniadau cyd-destunol y dyfyniad • cyflwyno rhai syniadau • cyfeirio at y testun yn achlusurol
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig.

c/d cyd-destun

d – dyfyniad

d mewn cylch – dyfyniad / cyfeiriad ysgolheigaidd

arwyddocâd – tanlinellu

© WJEC CBAC Cyf

(b)

Dylai'r ymgeiswyr ddefnyddio'r dyfniad yn sylfaen i'w hateb a chyfeirio at rannau perthnasol eraill o'r chwedl.

Disgwylir i'r ymgeiswyr ddyfynnu'n ddeallus er mwyn cefnogi gosodiad neu safbwynt am thema cynnen yn y chwedl. Gwobrwyir ymgeiswyr sy'n gallu dangos iddynt ddeall dehongliadau ysgolheigion o'r chwedl.

Disgwylir i ymgeiswyr ddangos eu bod wedi deall cysyniadau megis:

- Cynnen yn cael ei awgrymu o'r cychwyn drwy bwysleisio natur y ddau frawd, Nysien ac Efnysien a'r disgrifiad ohono fel 'gŵr anageuedus'.
- Bwriad anrhydeddus y briodas wleidyddol i glymu Ynys y Cedyrn ac Iwerddon ynghyd yn troi'n chwerw wrth i Matholwch ddial ar Branwen.
- Sarhad yn sail i sawl cynnen yn y chwedl – Efnysien yn teimlo iddo gael ei anwybyddu (ar ddau achlysur), sarhad Matholwch wrth i Efnysien anffurfio'r ceffylau, a hyn hefyd yn sarhad ar Bendigeidfran.
- Yr Athro Gwyn Thomas yn pwysleisio sut y byddai cynulleidfa'r Oesoedd Canol mor ymwybodol o statws fel y byddai sefyllfa brenhines sy'n cael ei gorfodi i weithio yn y gegin yn gwbl amlwg.
- Y dial yn gweddu i'r sarhad gwreiddiol – tynnu'r statws a'r cryfder oddi ar Branwen (fel y gwnaed i Matholwch) a bonclust waedlyd y cigydd yn adlais o'r difrod i'r ceffylau.
- Y negeswyr yn sarhau Branwen ymhellach yn y ffordd y maent yn ei chyfarch.
- Ceisir dileu'r sarhad drwy dalu iawn ac mae cyswllt rhwng yr iawndal a'r sarhad – Bendigeidfran yn rhoi aur a'r Pair Dadeni er mwyn dileu'r sen ar gryfder a ffrwythlonedd Matholwch.
- Matholwch hefyd yn gorfod talu iawndal am sarhau Branwen a gelyniaethu'r Cymry drwy drosglwyddo'r frenhiniaeth i Gwern.
- Mae sawl cyfle i'r gynnen ddirwyn i ben ond mae balchder ac awydd i ddial yn arwain at ailgodi'r gynnen hyd yn oed ar ôl derbyn iawndal haeddiannol, a hael hyd yn oed.
- Mae cynnen yn codi yn Ynys y Cedyrn hefyd wrth i Caswallon fab Beli ddisodli Caradog fab Brân.
- Yn yr achosion hyn, y diniwed yn aml sy'n dioddef – Matholwch wrth i'w geffylau gael eu difetha, Bendigeidfran drwy iddo fethu ag amddiffyn Matholwch, Branwen, Gwern.
- Yr Athro Sioned Davies yn dweud bod thema cynnen '*yn dangos mor ddinistriol yw'r ddynoliaeth a pha mor ofer yw brwydro. Dylid talu am sarhad, ond talu unwaith ac am byth; mae dial di-ben-draw a thwyll yn difa cymdeithas.'*
- Gwahaniaeth rhwng dau arweinydd – un yn cynnal y gynnen a'r llall yn ceisio cymodi
- Llid Efnysien
- Twyll y Gwyddelod
- Efnysien yn gatalydd i'r holl gynnen

© WJEC CBAC Cyf

Cwestiwn 1(b) **[15]**

	AA2 – Ymateb i destun
12 - 15	• dadansoddi cymeriadau/themâu yn ddeallus, yn glir a diamwys a dangos eu harwyddocâd • crynhoi ffeithiau cymhleth a pherthnasol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n strwythuredig • arddangos dealltwriaeth gadarn a threiddgar o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • defnyddio dyfyniadau/enghreifftio’n effeithiol
10 - 11	• dadansoddi cymeriadau/themâu yn eithaf deallus a dangos eu harwyddocâd • crynhoi ffeithiau perthnasol yn effeithiol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n gydlynol • arddangos dealltwriaeth sicr o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau/enghreifftio addas a phwrpasol
8 - 9	• arddangos dealltwriaeth dda o’r cymeriadau/themâu • crynhoi'r ffeithiau perthnasol yn effeithiol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth dda o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau/enghreifftio addas
5 - 7	• arddangos dealltwriaeth foddhaol o’r cymeriadau/themâu • crynhoi rhai ffeithiau perthnasol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth foddhaol o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • defnyddio dyfyniadau/enghreifftio
3 - 4	• arddangos gwybodaeth am gymeriadau/themâu • cyflwyno rhai ffeithiau perthnasol • rhesymu a chyfeirio at rai elfennau penodol yn y testun • cyflwyno rhai syniadau • dyfynnu/enghreifftio’n achlysurol
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig.

thema – tanlinellu

tic – defnyddio enghreifftiau

d – dyfynnu

d mewn cylch – dyfynnu / cyfeiriad ysgolheigaidd

© WJEC CBAC Cyf

Asesir iaith ysgrifenedig wrth ateb cwestiwn gan ddefnyddio'r meini prawf canlynol i 1(a) ac 1(b). **[15]**

	AA3 – Defnyddio iaith ysgrifenedig
12 - 15	• mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn rymus, yn glir a chroyw • saernïo gwaith yn fwriadus er mwyn cyfleu cymhlethdod ac amlochredd y pwnc • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen
10 - 11	• mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn glir a chroyw • saernïo gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu cymhlethdod y pwnc • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen
8 - 9	• mynegi syniadau a dadleuon lled gymhleth yn glir • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu gwahanol agweddau ar y pwnc • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen
5 - 7	• defnyddio iaith yn briodol i fynegi syniadau a dadleuon • dangos ymwybyddiaeth o drefn a dilyniant wrth gyflwyno gwaith • arddangos peth amrywiaeth o adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen
3 - 4	• defnyddio iaith i fynegi syniadau a dadleuon uniongyrchol yn glir ac effeithiol • dangos peth ymwybyddiaeth o drefn wrth gyflwyno gwaith • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol yn unig.

Wrth ddyfarnu marciau AA3 sylwer bod angen ystyried y ddau bwynt bwled cyntaf yn ogystal â'r ddau bwynt bwled olaf.

Asesiad Synoptig

Caiff yr ymgeiswyr eu hasesu’n synoptig yng nghwestiwn 1 wrth iddynt ddatblygu ymhellach y sgiliau canlynol: e.e. dadansoddi cymeriadaeth / themâu a defnyddio iaith ysgrifenedig. Disgwylir iddynt hefyd wneud cysylltiadau rhwng y testun gosod yn y gyfrol *Gwerthfawrogi’r Chwedlau* â diweddariad o’r chwedl gyfan. **[45]**

© WJEC CBAC Cyf

Cwestiwn 2

Yr Hengerdd a'r Cywyddau

(a)

Disgwylir i ymgeiswyr drafod cefndir y gerdd yng nghyd-destun datblygiad y traddodiad barddol yn yr Oesoedd Canol.

Disgwylir i'r ymgeiswyr ddeall dylanwad newidiadau cymdeithasol ar y gyfundrefn farddol a chynnwys elfennau megis y canlynol yn eu hatebion:

- Cyfundrefn farddol Cymru cyfnod Dafydd ap Gwilym mewn cyfnod o newid gyda diwedd cyfnod y tywysogion yn 1282. Esgorodd hyn ar yr uchelwyr a swyddogion yr Eglwys yn cymryd mwy o ddiddordeb mewn nawdd ac mae Dafydd ap Gwilym yn cael ei ystyried yn un o arloeswyr mesur y cywydd.
- Dafydd ap Gwilym yn rhan o'r traddodiad ond hefyd yn wahanol iddo gan ei fod yn uchelwr ei hun.
- Testunau cerddi Dafydd ap Gwilym yn wahanol gan ei fod yn uchelwr ei hun ac nad oedd yn dibynnu ar glera am ei fywoliaeth.
- Ymhlith y beirdd amlycaf yn y Gymraeg erioed.
- Traddodiad yn nodi iddo gael ei eni ym Mrogynin yn ardal Aberystwyth tua 1320-1330.
- Mab i Gwilym Gam ab Gwilym ab Einion.
- Aelod o deulu o uchelwyr. Ei ewythr, Llywelyn ap Gwilym yn gwnstabl ar Gastell Newydd Emlyn ac ar ochr brenin Lloegr. Awgrymwyd mai dyma pam na welir unrhyw daeogrwydd yn ei agwedd at y Saeson. Yma mae'n cymryd '*Hicin a Siencin a Siac'* yn ysgafn. Awgryma Dr. Dylan Foster Evans rai cynigion eraill - bod yna feirniadaeth ar rai o uchelwyr Cymru am iddynt 'geisio ymdoddi i fywyd bras, Seisnig y trefi', neu mai mynegiant o rwystredigaeth sydd yma am i'r Cymry gael eu hystyried yn israddol yn eu gwlad eu hunain.
- Mae'n debyg mai Llywelyn ap Gwilym a gyflwynodd Dafydd i farddoni, ef oedd ei athro barddol.
- Llywelyn yn berchen ar sawl llys, ac mae'n bosibl mai yno y daeth Dafydd ap Gwilym i gysylltiad ag elfennau o'r cyfandir a ddylanwadodd ar ei waith.
- Mae'n bosibl bod dylanwad y 'fabliaux' ar y gerdd hon, sef straeon ysgafn, doniol. Yma mae Dafydd yn gwneud hwyl am ei ben ei hun yn ysbryd 'fabliaux' – y sangiadau'n arbennig. Galwodd Anthony Conran ef yn Charlie Chaplin ei gyfnod.
- Y cywydd hwn yn llawn hiwmor a doniolwch, bron fel ffars.
- Parodïo'r foeswers ganoloesol. Mae'n darlunio canlyniadau porthi balchder, un o'r saith pechod marwol.
- Un o brif themâu Dafydd yw serch. Mae'n bosibl bod dylanwad beirdd Ffrengig, y Trwbadwriaid a'r Trwferiaid arno, gyda'u serch cwrtais.
- Canai i ddwy ferch yn arbennig – Morfydd a Dyddgu. Posibl mai Dyddgu bryd tywyll, anghyraeddadwy sydd yma neu mae Tudur Dylan Jones yn awgrymu mai Morfydd allai fod yma gan y nodir mai gwallt golau ac aeliau tywyll oedd ganddi. Syr Ifor Williams yn awgrymu mai teipiau ydynt ond Syr Thomas Parry'n dadlau eu bod yn gymeriadau o gig a gwaed.

© WJEC CBAC Cyf

Cwestiwn 2 (a) **[15]**

	AA2 – Ymateb i destun
12-15	• crynhoi ffeithiau cymhleth a pherthnasol am gefndir y gerdd, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n strwythuredig • arddangos dealltwriaeth gadarn a threiddgar o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • defnyddio dyfyniadau'n effeithiol
10-11	• crynhoi ffeithiau perthnasol am gefndir y gerdd yn effeithiol, eu cymhwyso a'u cyflwyno'n gydlynol • arddangos dealltwriaeth sicr o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau addas a phwrpasol
8-9	• crynhoi'r ffeithiau perthnasol am gefndir y gerdd yn effeithiol a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth dda o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau addas
5-7	• crynhoi rhai ffeithiau perthnasol am gefndir y gerdd a'u cyflwyno'n gywir • arddangos dealltwriaeth foddhaol o'r cysyniadau • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • defnyddio dyfyniadau
3-4	• arddangos gwybodaeth am gynnwys y gerdd a chyflwyno rhai ffeithiau perthnasol • ymresymu a chyfeirio at rai elfennau penodol yn y testun • cyflwyno rhai syniadau wrth gyfeirio at wahanol destunau • dyfynnu'n achlysurol
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig.

tic – sylw perthnasol am y cefndir
d – dyfyniad
d mewn cylch – dyfyniad / cyfeiriad ysgolheigaidd

© WJEC CBAC Cyf

(b)

Disgwylir y bydd ymgeiswyr yn:

- cynllunio atebion trefnus a chydlynol
- defnyddio dyfyniadau o'r gerdd yn eu hatebion er mwyn dadansoddi, yn ystyrlon, sut y mae'r bardd yn trosglwyddo'i weledigaeth a thrwy wneud hynny werthfawrogi arddull y dyfyniad
- gallu cyfeirio at rai o'r nodweddion arddull a throadau ymadrodd hyn a manylu ar eu heffeithiolrwydd:

- Gweddi Gristnogol a moliant i Owain yn rhoi cyd-destun i'r gerdd.
- Mesur awdl-gywydd – arwain at awyrgylch soniarus i'r gerdd.
- Prif odl '*-aid'* fel cri gyson wrth i'r bardd ymateb i'r golled.
- Odlau cyrch oherwydd y mesur a'r odlau mewnol yn ychwanegu at sŵn urddasol y gerdd.
- Odl gudd – '*Fflamddwyn*' a '*fwy nogyd'* yn dangos meistrolaeth lwyr y bardd ar ei grefft.
- Cyflythreniad / cytseinedd hefyd yn cyfrannu at sŵn y gerdd e.e. *'eisyllyd ei dad a'i daid', 'Cysgid Lloegr, llydan nifer, / a lleufer yn eu llygaid'* yn cyfleu oerni a braw.
- Chwarae ar sŵn ac ystyron geiriau e.e. *'gwawr / gwaywawr', 'haeach / hyach'.*
- Ailadrodd yn creu undod rhwng dechrau a chlo'r gerdd ac yn enwi'r gwrthrych.
- Cyrch-gymeriad – '*cysgaid / Cysgid'* a'r ystyron gwahanol yn cyfleu cwsg naturiol Owain ond cwsg annaturiol marwolaeth ei elynion.
- Cyflwyno delfryd yr uchelwr perffaith drwy bwysleisio haelioni a dewrder.
- Trosiadau e.e. '*medel galon'.*
- Cyffelybiaethau e.e. '*mal cnud yn dylud defaid'.*
- Gormodiaith e.e. '*nid oedd fwy nogyd cysgaid*'.
- Lleihâd e.e. '*Owain a'i cosbes yn ddrud*', '*nid oedd fas i gywyddaid'.*
- Ansoddeiriau canmoliaethus e.e. '*llathraid,' 'gwiw*'.
- Ansoddair cyfansawdd e.e. *'tromlas'.*
- Gwrthgyferbyniad e.e. *'cyd as cronai mal caled / rhy ranned rhag ei enaid*'.
- Paradocs arwrol e.e. *'amliw seirch'* a *'roddai feirch i eirchiaid'*. Dyma ddwy ochr yr arwr - 'y gwyllt a'r gwâr yn cydfodoli yn yr un dyn' fel y dywed yr Athro Marged Haycock.
- Edmygedd yn amlwg yma.
- Cyfosod *'Rên'* ac *'udd'*, un yn cyfeirio at Arglwydd nefol a'r llall at Owain, yn dangos parch dyrchafol ato.
- Yr Athro Gwyn Thomas – 'Awdl fer, ond cerdd fawr'.
- Cyfeirio at ddehongliadau beirniaid llenyddol pan fo'n berthnasol.

© WJEC CBAC Cyf

Cwestiwn 2 (b) **[15]**

	AA2 – Ymateb i destun
12 - 15	• dadansoddi'n dreiddgar y nodweddion a'r technegau arddull gan ddewis a dethol y perthnasol a chyflwyno tystiolaeth • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus a chydlynol • defnyddio dyfyniadau'n effeithiol
10 - 11	• dadansoddi'n effeithiol y nodweddion a'r technegau arddull gan ddewis a dethol y perthnasol a chyflwyno tystiolaeth • datblygu ac ehangu ar syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau addas a phwrpasol
8 - 9	• dadansoddi'n foddhaol y nodweddion a'r technegau arddull gan gyflwyno tystiolaeth • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau'n drefnus • defnyddio dyfyniadau addas
5 - 7	• trafod agweddau ar nodweddion a thechnegau arddull gan gyflwyno tystiolaeth • datblygu ac ehangu ar y prif syniadau • defnyddio dyfyniadau
3 - 4	• trafod agweddau ar nodweddion a thechnegau arddull wrth geisio'u dadansoddi • cyflwyno rhai syniadau • dyfynnu'n achlysurol
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol ar adegau yn unig.

nodwedd - tanlinellu
tic – dadansoddi derbyniol / effeithiolrwydd
d – dyfyniad
d mewn cylch – dyfynnu / cyfeiriad ysgolheigaidd

© WJEC CBAC Cyf

Asesir iaith ysgrifenedig wrth ateb cwestiwn gan ddefnyddio'r meini prawf canlynol ar gyfer 2 (a) a 2 (b). **[15]**

	AA3 – Defnyddio iaith ysgrifenedig
12 - 15	• mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn rymus, yn glir a chroyw • saernïo gwaith yn fwriadus er mwyn cyfleu cymhlethdod ac amlochredd y pwnc • arddangos cyfoeth o adnoddau iaith • meistrolaeth drylwyr ar ramadeg a chystrawen
10 - 11	• mynegi syniadau a dadleuon cymhleth yn glir a chroyw • saernïo gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu cymhlethdod y pwnc • arddangos adnoddau iaith da • arddangos gafael sicr a chywir ar ramadeg a chystrawen
8 - 9	• mynegi syniadau a dadleuon lled gymhleth yn glir • cynllunio'r gwaith yn ofalus er mwyn cyfleu gwahanol agweddau ar y pwnc • arddangos amrywiaeth o adnoddau iaith • gafael gadarn ar ramadeg a chystrawen
5 - 7	• defnyddio iaith yn briodol i fynegi syniadau a dadleuon • dangos ymwybyddiaeth o drefn a dilyniant wrth gyflwyno gwaith • arddangos peth amrywiaeth o adnoddau iaith • arddangos gafael foddhaol ar ramadeg a chystrawen
3 - 4	• defnyddio iaith i fynegi syniadau a dadleuon uniongyrchol yn glir ac effeithiol • dangos peth ymwybyddiaeth o drefn wrth gyflwyno gwaith • defnyddio ystod o eirfa a phatrymau addas • arddangos gafael resymol ar ramadeg a chystrawen
0 - 2	• Mae'r ymgeiswyr hyn yn llwyddo i ddangos rhai nodweddion cadarnhaol yn unig.

Wrth ddyfarnu marciau AA3 sylwer bod angen ystyried y ddau bwynt bwled cyntaf yn ogystal â'r ddau bwynt bwled olaf.

Asesiad Synoptig

Caiff yr ymgeiswyr eu hasesu’n synoptig yng nghwestiwn 2 wrth iddynt ddatblygu ymhellach y sgiliau canlynol: gwerthfawrogi arddull a defnyddio iaith ysgrifenedig.

[45]

© WJEC CBAC Cyf